



RÍKISLÖGREGLUSTJÓRINN

Alþingi
Erindi nr. P 131/73!
komudagur 25.1.2005

Reykjavík 23. janúar 2005

Tilvísun: 2004120088

091.1

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Umsögn um frumvarp til laga um fullnustu refsingar, 336. mál.

Ríkislögreglustjórinn hefur haft til skoðunar ofangreint frumvarp til laga um fullnustu refsingar. Í þeirri mynd sem það nú er eftir rækilega endurskoðun og margháttaðar ábendingar og athugasemdir sem gerðar voru við fyrra frumvarp, er það mat embættisins, að vel hafi tekist til við þessa endurskoðun.

Rétt þykir að tæpa á nokkrum atriðum sem koma í hugann við lestur frumvarpsins. Fyrst er það að nefna að hér er um mjög viðkvæmt efni að ræða og því má búast við ólíkum sjónarmiðum um mörg atriði. Koma þar til skoðanir um réttmæti refsivistar, tilgang hennar og gagnsemi og á viðurlagakerfinu í heild. Kunnar eru ólíkar skoðanir um varnaðaráhrif refsinga og oft heyrist klisjan gamla að fangelsi bæti engan mann. Það kann að vera nokkur sannleikur í henni þegar bent er á það að allmargir láta sér ekki segjast og gerast aftur brotlegir. Spurningin er þó ekki síður sú hvort síðara brotið sem kom viðkomandi aftur í fangelsi eigi rætur sínar að rekja til fyrri fangavistarinnar eða hvort orsakanna sé að leita annars staðar. Þetta er eðlileg spurning því þegar viðkomandi framdi fyrstu brot sín hafði hann ekki verið í fangelsi þannig að ekki var orsakanna að leita þar. Í þessu sambandi má benda á það að oftar en ekki hefur talsvert gengið á hjá manni áður en hann hefur afplánun í fyrsta sinn. Réttarvörslukerfið hefur leitast við að taka á málum hans með öðrum og vægari úrræðum, svo sem meðferð hjá barnaverndarnefnd, svo ákærufrestun, þá skilorðsdómi og oft aftur skilorðsdómi þar til öll vægari úrræði þrýtur og viðkomandi hefur ekki enn látið sér segjast. Þá má einnig hafa í huga annað ólánsfólk sem verður fyrir því að brjóta af sér með gáleysisbroti sem hefur refsivist í för með sér. Þótt flestir séu líklega þeirrar skoðunar, að fangelsi sé nauðsynlegt mótast viðhorf til frumvarps eins og hér er til umfjöllunar af margháttaðri reynslu hvers og eins.

Að mati embættis ríkislögreglustjórans er flest mjög jákvætt í þessu frumvarpi í þeim skilningi að mikil vinna hefur verið lögð í endurskoðun þess og tillit hefur verið tekið til ýmissa athugasemda sem gerðar voru við fyrra frumvarp. Þar ber fyrst að nefna gerð meðferðar- og vistunaráætlunar skv. 17. gr. í upphafi afplánunar í samvinnu við fanga sem rekja má til stefnumótunarvinnu Fangelsimálastofnunar sem birtist í skýrslunni: “Um markmið í fangelsismálum og framtíðaruppbyggingu fangelsanna”. Ef vel tekst til er líklegt að þetta

RÍKISLÖGREGLUSTJÓRINN

fyrirkomulag verði báðum aðilum hvatning til að ná markmiðum áætlunarinnar og gangi þetta eftir leiðir það af sjálfu sér að minna reynir á önnur úrræði sem mælt er fyrir um í frumvarpinu og teljast íþyngjandi. Í þessu sambandi má þó minna á ritið “Viðurlög við afbrotum” eftir Jónatan Þórmundsson, prófessor, 1992 þar sem hann ræðir einkenni og ágalla meðferðarstefnunnar sem ruddi sér til rúms í Evrópu fram eftir tuttugustu öldinni.

Réttindamálum fanga eru gerð skýrari skil í III. kafla frumvarpsins en áður var og er það mjög til bóta. Sama á við réttarstöðu þeirra þegar um beitingu íþyngjandi úrræða er að ræða svo sem leit, líkamsrannsókn og haldlagning o.fl. af því tagi.

Valdbeitingu innan fangelsis er markaður skýr rammi með því að í 7. gr. eru tæmandi talin skilyrði þess að valdi verði beitt og er meðalhófsreglan þar einn vegvísa.

Stundum heyrst það nefnt að nauðsynlegt sé að hafa sérstakt eftirlit með starfsemi fangelsa, eins konar ytra eftirlit. Ekki er tekið undir það hér þótt málaflókkurinn sé viðkvæmur. Samkvæmt lögum um Stjórnarráð Íslands nr. 73, 1969 er kveðið á um í 9. gr. að ráðuneyti hafi eftirlit með starfrækslu stofnana er undir það ber og eignum á vegum stofnana. og minna má á ákvæði V. kafla laga um meðferð opinberra mála nr. 19, 1991 einkum 26. og 27. gr. um eftirlit dómsmálaráðherra með framkvæmd ákærvalds og skyldu ríkissaksóknara til að fylgjast með því að þeir sem afbrot fremja verði beittir lögmæltum viðurlögum.

Ekki þykja efni til frekari athugasemda.

F.H.RLS



Þórir Oddsson
vararíkislögreglustjóri